

HRVATSKI MUZEJ MEDICINE I FARMACIJE
CROATIAN MUSEUM OF MEDICINE AND PHARMACY

**PLAN DIGITALIZACIJE MUZEJSKE GRAĐE I MUZEJSKE DOKUMENTACIJE
HRVATSKOG MUZEJA MEDICINE I FARMACIJE HAZU**

Postojeće stanje upotrebe digitalnih tehnologija

Hrvatski muzej medicine i farmacije djeluje kao muzejska jedinica u sastavu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 2015. godine, a po svojem je poslanju jedinstven u Hrvatskoj. U muzejskom fondusu čuva se više od 6.500 raznovrsnih predmeta medicinske i farmaceutske baštine iz cijele Hrvatske.

Muzej još uvijek ima samo jednu zaposlenu osobu (muzejska savjetnica, upraviteljica) i ne raspolaže adekvatnom opremom za samostalnu digitalizaciju građe. Muzejski pislač/skener/fax ima preslabe karakteristike – maksimalna razlučivost skenova iznosi samo 300 dpi, što nije dovoljno kvalitetno za virtualne izložbe ili objavu u publikacijama. Taj skener se koristi za administrativni dio muzejskog poslovanja i za radnu dokumentaciju (identifikaciju) papirnate muzejske građe formata A4 ili manjeg formata u računalnoj bazi podataka muzejskog programa za obradu građe M++.

Digitalizaciju muzejske građe počeli smo planirati već u prvoj godini rada Muzeja kao dio strategije razvoja našega projekta, u okviru promišljanja istodobne provedbe zaštite, dostupnosti za istraživače i virtualne prezentacije građe. Za te poslove angažirali smo vanjske suradnike Gorana Vržinu i Stanislava Novaka. U razdoblju od 2016. do 2024. godine digitalizirano je 998 predmeta, od toga 350 u okviru sredstava dobivenih putem natječaja za programe zaštite muzejske građe, izložbene projekte i pripremne radove za stalni postav, 272 u sklopu nacionalnog projekta *e-Kultura: Digitalizacija kulturne baštine* te 376 u sklopu projekta IP-2019-04-1772 Hrvatske zaklade za znanost. Kako Muzej još uvijek nema vlastiti izložbeni prostor, a njegovo sjedište (Akademijina zgrada u Gundulićevoj 24) trenutno je u konstrukcijskoj obnovi, kao i većina Akademijinih zgrada u Zagrebu, glavni oblik komunikacije s publikom jest virtualna komunikacija. Stoga nam je prezentacija digitalizirane muzejske građe u obliku virtualnih zbirki na portalu *Digitalna zbirka HAZU* od iznimne važnosti.

Muzej je do sada na portalu DiZbi objavio jedanaest virtualnih zbirki: *Diplome i povelje, Reklamne razglednice, Medicinski crteži, Memorijalna zbirka Franje Kogoja, Memorijalna zbirka Anice Jušić, Memorijalna zbirka Sergija Dogana, Fotografska baština ORL klinike u Zagrebu, Fotografska baština Muzeja za povijest zdravstva u Hrvatskoj, Javnozdravstveni plakati, Ljekarništvo u grafici i Naličje grada prije 100 godina*. Planira se objava virtualne zbirke *Memorijalna zbirka akademika Ive Padovana* nakon provedbe digitalizacije građe.

Objavili smo našu digitaliziranu građu i na nacionalnom portalu *e-Kultura*. Predstavljene su Zbirka tvornice lijekova Kaštel, Zbirka narodne medicine, Otorinolaringološka zbirka, Zbirka tiskane građe, Zbirka slika, grafika i skulptura, Zbirka diploma i povelja te Zbirka fotografija.

U *Digitalnoj Noći muzeja 2021.* sudjelovali smo s digitaliziranim filmom iz 1954. godine iz ostavštine akademika Ive Padovana (dar obitelji Padovan) koji prikazuje operaciju srednjeg uha.

U suradnji s Odsjekom za povijest medicinskih znanosti HAZU postavili smo i jednu virtualnu izložbu: *Sergije Dogan – memorijalna građa u zbirkama Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, s kojom smo sudjelovali u manifestaciji *Dani europske baštine 2022.* godine.

HRVATSKI MUZEJ MEDICINE I FARMACIJE
CROATIAN MUSEUM OF MEDICINE AND PHARMACY

Potrebe i preduvjeti za provedbu digitalizacije

U muzejskom fundusu ima još dosta papirnatih odnosno dvodimenzionalnih građa koja nije digitalizirana (tj. kvalitetno skenirana/fotografirana). Riječ je o 1.177 muzejskih predmeta (dokumenata, fotografija, grafika, tiskane građe i dr.). Dio navedene građe pristigao je tek nedavno (2023. – 2024.) u muzejske zbirke putem donacija, a dio starije građe još čeka digitalizaciju jer su potrebne tehničke i stručne predradnje: vađenje iz okvira i/ili konzervatorsko-restauratorski radovi.

Također je potrebno digitalizirati arhivu Hrvatskog muzeja medicine i farmacije – najstariji dio muzejske dokumentacije vezane za povijest zbirke te inicijativu i predradnje za osnivanje Muzeja (jedna arhivska kutija) te arhivsku građu Otorinolingološke klinike Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu vezanu za zbirke preparata te kliničke i nastavne aktivnosti ORL klinike na Šalati (popratna građa uz Otorinolingološku zbirku, šest arhivskih kutija), kao i sekundarnu dokumentaciju (objave o Muzeju i muzejskim programima u tiskanim medijima).

Kako bismo mogli i sami sudjelovati u procesu digitalizacije građe, a s obzirom na opseg svih muzejskih poslova među kojima su najvažniji pripremni radovi za stalni postav, potrebno je zaposliti u Muzeju barem još jednu osobu. Potrebno je također nabaviti adekvatnu tehničku opremu: osobno računalo adekvatnog kapaciteta za procesiranje i pohranu digitalnih dokumenata i kvalitetan skener za formate do A3.

Što se tiče digitalizacije odnosno fotografiranja trodimenzionalnih muzejskih predmeta, problem je znatno složeniji jer u HAZU nemamo zaposlenoga profesionalnog fotografa niti opremljen fotografski atelijer (osnovna oprema: kvalitetan fotoaparatus, stativ, rasvjeta, pozadine, postamenti itd.). Radnu fotodokumentaciju trodimenzionalnih muzejskih predmeta izrađuje upraviteljica Muzeja u neadekvatnim uvjetima pomoću vlastitog mobilnog telefona, a takve fotografije ne zadovoljavaju standarde za objavu u publikacijama niti za fotopovećanja na izložbama. Stoga ćemo i nadalje za digitalno fotografiranje muzejske trodimenzionalne građe morati pribavljati sredstva putem natječaja za programe u kulturi i angažirati vanjske suradnike – profesionalne fotografe za te poslove.

Uloga i mogućnosti digitalizacije u poslovanju Muzeja

Hrvatski muzej medicine i farmacije već ima u svojoj strategiji i programima ugrađenu digitalizaciju kao jedno od nezaobilaznih sredstava za ostvarivanje glavnih ciljeva muzejske djelatnosti – zaštite, istraživanja, stručne obrade i komunikacije/prezentacije muzejske građe. Kvalitetni skenovi i digitalne fotografije muzejske građe i dokumentacije neophodni su za komunikaciju Muzeja sa stručnom i širom javnošću, a njihov učinak najbolje se očituje u velikom interesu publike za našu mrežnu stranicu i muzejsku stranicu na društvenoj mreži *Facebook*. Time posredno dobivamo i učinak većeg interesa za doniranje predmeta medicinske i farmaceutske baštine Muzeju.

Mislimo stoga da postoji mogućnost dodatnog unaprjeđenja našega poslovanja putem digitalizacije, uz uvjet nabave adekvatne tehničke opreme i zaposlenja još jednog djelatnika, dok bi se problem profesionalnog fotografiranja trodimenzionalne građe trebao riješiti na razini krovne institucije za sve muzejsko-galerijske jedinice Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

HRVATSKI MUZEJ MEDICINE I FARMACIJE
CROATIAN MUSEUM OF MEDICINE AND PHARMACY

Plan aktivnosti vezanih za digitalizaciju muzejske građe i muzejske dokumentacije

- I. Digitalizacija muzejske građe u sklopu pripremnih radova za izložbu radnog naslova *Baština tvornice medicinskih instrumenata „Jakob Hlavka“ u Zagrebu (1896. – 1945.)* koja će biti postavljena 2026. godine u Muzeju grada Zagreba – katalozi proizvoda tvornice Jakoba Hlavke, spomen-knjiga, fotografije
- II. Digitalizacija memorijalnih zbirki hrvatskih liječnika, među kojima se opsegom ističu:
- građa iz ostavštine akademika Ive Padovana, otorinolaringologa: fotografije, povelje, dijapozitivi, filmovi, audiokasete, videokasete iz kliničke, znanstvene i nastavne prakse
 - građa iz ostavštine kirurga Ivana Matijašića: fotodokumentacija slučajeva iz prakse (dijapozitivi, negativi, filmovi, crno-bijele fotografije)
 - građa iz ostavštine pedijatra Slavka Mašeka: diplome, osobni dokumenti, dokumenti o školovanju i liječničkoj praksi, fotografije, brošura, izresci iz tiska
 - građa iz ostavštine prof. dr. sc. Miroslava Hromadka, kirurga, anesteziologa i urologa: diplome, povelje, fotografije, videokaseta s filmskim zapisima operacija
 - biografska zbirka akademika Marka Pećine, ortopeda: diplome, povelje, fotografije, poster, plakati

Nekonvencionalni dokumenti (dijapozitivi, negativi, filmske vrpce, videokasete i audiokasete) iz ostavština hrvatskih liječnika moraju se digitalizirati zbog očuvanja njihovog sadržaja i korištenja za muzejske programe.

- III. Digitalizacija građe za aplikacije i multimediju u stalnom postavu i za virtualne zbirke/izložbe:
- razne fotografije vezane za medicinu i farmaciju
 - diplome i povelje hrvatskih liječnika i ljekarnika
 - slike
 - grafike
 - ljekaruše
 - katalozi medicinskih i farmaceutskih proizvoda
 - promotivni materijali farmaceutske industrije
 - raznovrsna tiskana građa
- IV. Digitalizacija muzejske dokumentacije
- Arhivski materijal iz razdoblja prije osnutka Muzeja (jedna arhivska kutija):
- knjiga inventara Instituta za povijest farmacije
 - radni popisi građe koja se prikupljala i čuvala u Odsjeku za povijest medicinskih znanosti Zavoda za povijest i filozofiju znanosti HAZU prije osnutka Muzeja
 - stara fotografska dokumentacija Zbirke za povijest medicine i farmacije
 - građa vezana za osnutak Muzeja za povijest zdravstva u Hrvatskoj
 - dokumenti o inicijativi za osnutak Hrvatskog muzeja medicine i farmacije

HRVATSKI MUZEJ MEDICINE I FARMACIJE
CROATIAN MUSEUM OF MEDICINE AND PHARMACY

Arhivska građa Otorinolaringološke klinike Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu vezana za zbirke preparata te kliničke i nastavne aktivnosti (šest arhivskih kutija, popratna građa uz Otorinolaringološku zbirku)

Sekundarna dokumentacija: članci o Muzeju i muzejskim programima u tisku

Muzejske zbirke iz kojih je odabrana građa za digitalizaciju

Zbirka fotografija (596 predmeta)
Zbirka diploma i povelja (151 predmet)
Dokumentarna zbirka (132 predmeta)
Zbirka tiskane građe (99 predmeta)
Zbirka nastavnih i muzeografskih pomagala (58 predmeta)
Otorinolaringološka zbirka (49 predmeta)
Zbirka ambalaže i propagande farmaceutskih proizvoda (26 predmeta)
Zbirka narodne medicine (30 predmeta)
Zbirka slika, grafika i skulptura (21 predmet)
Zbirka memorabilija, osobnih i uspomenskih predmeta (13 predmeta)
Zbirka tvornice lijekova Kaštel (2 predmeta)

Ukupno: 1.177 muzejskih predmeta

Napomena:

Zasad nije utvrđen ukupan broj pojedinačnih dokumenata, dijapozitiva i fotografija u albumima i kutijama.

Uz ovaj dokument priloženi su popisi građe odabrane za digitalizaciju u obliku ispisa iz računalnog inventara navedenih zbirki (11 popratnih dokumenata).

U Zagrebu, 24. prosinca 2024.

Silvija Brkić Midžić
muzejska savjetnica, upraviteljica
Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU